

KOMMISSORIUM

Task Force for Forebyggelse af Tvang i Psykiatrien

Baggrund

Tvang berører nogle af de mest grundlæggende menneskerettigheder; retten til frihed og respekt for den enkeltes selvbestemmelsesret. Derfor skal tvang anvendes i mindst muligt omfang. I visse situationer er udøvelse af tvang dog en nødvendig foranstaltning, når der opstår et behov for at beskytte et menneske, som ikke er i stand til at tage vare på sig selv eller udgør en fare for sine omgivelser.

Når tvang er nødvendig, skal det altid ske så skånsomt som muligt og med de mindst indgribende foranstaltninger. Derfor er det en fælles opgave på tværs af driftsansvarlige og nationale myndigheder at understøtte og kontinuerligt arbejde for at forebygge og nedbringe tvang blandt andet gennem de seks kernestrategier¹.

For at styrke arbejdet med at forebygge og nedbringe tvang indgik det daværende Ministerium for Sundhed og Forebyggelse og Danske Regioner i 2014 en national partnerskabsaftale om at halvere brugen af bæltefikseringer og reducere den samlede brug af tvang frem mod udgangen af 2020. I den forbindelse blev der også etableret en Task Force for Psykiatriområdet, som blandt andet havde til opgave at følge udviklingen i anvendelsen af tvang gennem regelmæssig monitorering, samt ved at sikre fokus på iværksættelse af initiativer på alle niveauer, der kunne medvirke til nedbringelse af anvendelsen af tvang.

Det lykkedes ikke at komme i mål med tvangsmålsætningerne for perioden 2014-2020, men med fokuserede indsatser lykkedes det at nedbringe antallet af bæltefikseringer med 40 pct. Det vedvarende fokus på området både nationalt, regionalt og lokalt har skabt mange positive resultater, som den fortsatte indsats for mindre tvang i psykiatrien skal bygge videre på og styrke yderligere.

I 2024 indgik Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Danske Regioner og KL ”Aftale om mål for mindre tvang i psykiatrien (for perioden 2024-2030)”². Der blev i den forbindelse fastsat følgende mål:

Antallet af episoder med bæltefiksering, fastholdelse og akut beroligende medicin med tvang pr. 100.000 borgere reduceres med 30 % frem mod 2030

---

¹ Sundhedsstyrelsen (2021): Anbefalingerne tager udgangspunkt i ”de seks kernestrategier”, som beskriver i Sundhedsstyrelsen rapport: <https://www.sst.dk/da/udgivelser/2021/Anbefalinger-til-nedbringelse-af-tvang-for-mennesker-med-psykiske-lidelser>.

² Partnerskabsaftalen blev indgået som en del af [Aftale mellem regeringen, Danske Regioner og KL om udmøntning, implementering og opfølgning på Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed \(2022\)](#) og [Aftale om en bedre psykiatri \(2023\)](#). Partnerskabsaftalen er konkretiseret i [bilag 2](#).

11. juli 2024

Sagsnr. 05-0801-1477/
Reference IMVS
T 72 22 74 00
E sst@sst.dk

I partnerskabsaftalen er der desuden enighed om følgende, som har betydning for arbejdet i Task Force:

- Behovet for et særligt fokus på børn og unge.
- Behovet for at opnå større viden om forløb, der leder op til indlæggelser med tvang med henblik på stillingtagen til mulige forebyggende indsatser og behovet for tilvejebringelse af yderligere data.
- At undersøge potentialer i socialpsykiatrien for indsatser, der kan medvirke til at forebygge, at borgere bliver indlagt med tvang i psykiatrien.
- Prioritering af forhåndstilkendegivelser og eftersamtaler samt andre patientinddragende, tværfaglige og deeskalerende aktiviteter og tilgange i arbejdet med at forebygge brugen af tvang.
- Målsætningerne kan politisk revideres i perioden, herunder om der skal være en ny målsætning for tvangsindlæggelse

For at indfri målet om en reduktion af tvang fremgår det af partnerskabsaftalen, at Task Force skal have en styrket og mere aktiv rolle i den nye partnerskabsperiode fra 2024-2030. Task Force for Forebyggelse af Tvang i Psykiatrien skal blandt andet ses i sammenhæng med arbejdet i Nationalt Råd for psykiske lidelse og mental sundhed og Rådet for Selvmordsforebyggelse.

Formål

Det overordnede formål med Task Force er at styrke indsatsen for, at færre mennesker udsættes for tvang og understøtte, at målet om at reducere antallet af episoder med bæltefiksering, fastholdelse og akut beroligende medicin med tvang med 30 procent frem mod 2030 nås.

Opgaver

For at kunne opfylde formålet har Task Force følgende opgaver:

1. At monitorere og drøfte udviklingen i anvendelsen af tvang i psykiatrien, særligt i forhold den aftalte målsætning og generelt i forhold til den samlede anvendelse af tvang. Herunder have fokus på betydelige forskelle i anvendelsen af tvang på tværs af regioner og analysere årsagerne hertil. Samt vurdere behov for at udvide monitorering.
2. At identificere behov for indsatser på tværs af regioner og sektorer, der kan medvirke til at nedbringe anvendelsen af de mest indgribende tvangsformer, herunder tvangsindlæggelser. Samt pege på indsatser, der med fordel kan iværksættes regionalt og kommunalt.
3. At sikre fokus på både at forebygge og nedbringe tvang for den brede gruppe af patienter, der udsættes for tvang og for de få patienter, der udsættes for meget tvang.
4. At understøtte systematisk videndeling, læring og udbredelse af god praksis gennem 1-2 årlige eksterne aktiviteter. Aktiviteterne skal facilitere faglige drøftelser og have fokus på afdelinger, som er lykkedes med at nedbringe tvang og indsatser på tværs af sektorer og myndighedsområder, som forebygger og nedbringer den mest indgribende tvang, herunder tvangsindlæggelser.

Ovenstående skal blandt andet tage højde for partnerskabsaftalens særlige fokusområder, herunder børn og unge, forhåndstilkendegivelser og eftersamtaler, indsatser på tværs af psykiatrien og socialpsykiatrien og forløbet op til en tvangsindlæggelse.

Sammensætning

Task Force består af ledelsesrepræsentanter på højt ledelsesmæssigt niveau fra følgende organisationer:

- Sundhedsstyrelsen (forperson og sekretariat)
- Danske Regioner (1)
- Regioner (5, 1 fra hver region)
- KL (1)
- Kommuner (5)
- Sundhedsdatastyrelsen (1)
- Styrelsen for Patientsikkerhed (1)
- Social- og Boligstyrelsen (1)
- Social- Bolig- og Ældreministeriet (1)
- Indenrigs- og Sundhedsministeriets departement (1)

Ud over det primære medlem kan hver organisation udpege en suppleant, der kan afløse ved afbud, og som ved behov kan deltage sammen med det primære medlem.

De enkelte medlemmer af Task Force har følgende opgaver:

- **Sundhedsstyrelsen** sekretariatsbetjener Task Force og faciliterer en til to årlige eksterne aktiviteter med fokus på videndeling, læring og udbredelse af god praksis med at forebygge og reducere anvendelsen af tvang. Sundhedsstyrelsen er ansvarlige for at rammesætte drøftelser til konkrete forbedringer på tværs af regioner og følge op på de aktiviteter, der kan have potentiale til at skabe forandringer i regioner og kommuner. Sundhedsstyrelsen kan eksempelvis facilitere et arbejde, der er set et behov for at igangsætte som følge af en ekstern aktivitet. Alle aktiviteterne indgår i et samlet årshjul for Task Force, som Sundhedsstyrelsen udarbejder og som aftales med den samlede Task Force. Sammen med Sundhedsdatastyrelsen gennemfører Sundhedsstyrelsen en årlig monitorering af tvangsområdet. Her vurderer Sundhedsstyrelsen udviklingen i forhold til den nationale målsætning. Ligesom Sundhedsstyrelsen afrapporterer på årets aktiviteter i Task Force.
- **Danske Regioner og regioner** bidrager til mødedagsordener og eksterne aktiviteter og understøtter at der sker videndeling, læring og udbredelse af god praksis med at forebygge og reducere anvendelsen af tvang i regionerne på baggrund af Task Forcens drøftelser og de eksterne aktiviteter.
- **Regionerne** bidrager hver især med en årlig plan for regionens arbejde med at nedbringe og forebygge tvang med fokus på de nationale målsætninger og med afsæt i den nationale monitorering. I planen fastsætter regionen desuden egne delmål for nedbringelse af tvang. Planen deles med Task Force og justeres derefter en gang årligt, hvor der gøres status på regioner-

nes egne målsætninger. Planen udarbejdes på baggrund af ny monitorering samt med udgangspunkt i refleksioner over regionens foregående års resultater og handlinger. Gode erfaringer kan udbredes i forbindelse med Task Forcens eksterne aktiviteter.

- **KL og kommuner** bidrager til mødedagsordener og eksterne aktiviteter og understøtter, at der sker videndeling, læring og udbredelse om tværsektorielle indsatser, der kan forebygge tvangsindlæggelser på baggrund af Task Forcens drøftelser og de eksterne aktiviteter
- **Sundhedsdatastyrelsen** bidrager til mødedagsordener og eksterne aktiviteter og stiller nationale data om udviklingen af tvang til rådighed for Task Force. Sundhedsdatastyrelsen bidrager desuden med relevant data med særligt fokus på de data, som fx regionerne ikke selv kan producere, og som kan understøtte Task Forcens arbejde.
- **Styrelsen for Patientsikkerhed** bidrager til mødedagsordener og eksterne aktiviteter og stiller relevant viden til rådighed for Task Force på baggrund af styrelsens tilsyn.
- **Social- og Boligstyrelsen** bidrager til mødedagsordener og eksterne aktiviteter og stiller relevant viden om virksomme indsatser i det specialiserede socialområde til rådighed for Task Force.
- **Indenrigs- og Sundhedsministeriets departement og Social-, Bolig-, og Ældreministeriets departement** bidrager til mødedagsordener og orienterer løbende om politiske drøftelser, indhold i lovgivning med videre af relevans for psykiatrien og det specialiserede socialområde.

Task Force kan invitere eksterne deltagere til møderne ad hoc, når det vurderes relevant for dagsordenen.

Habilitet

Det er en forudsætning for at deltage i Task Force, at medlemmet ikke har habilitetsproblemer. Der skal således afgives habilitetserklæring forud for første møde i henhold til Sundhedsstyrelsens politik på området. Habilitetserklæringer offentliggøres på Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

Ramme

Der afholdes som udgangspunkt to årlige møder i Task Force. Ekstra møder kan afholdes ved behov.

Sundhedsstyrelsen udarbejder dagsordener og beslutningsreferat, der udsendes hhv. cirka to uger før og to uger efter mødernes afholdelse. Godkendte beslutningsreferater offentliggøres på Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

Nærværende kommissorium for Task Force for Forebyggelse af Tvang i Psykiatrien er vedtaget i juli 2024.